

Poticanje razvoja govora uz Baby signs

Anamarija Cimaš, odgajateljica
Dječji vrtić Lojtrica, Velika Gorica

Razvoj govora, jezika i komunikacije izuzetno je složen proces koji započinje od trenutka rođenja. Neki znanstvenici tvrde da ovaj proces započinje još u majčinoj utrobi.

Razvoj govora, a s njim i sposobnost komunikacije, ima veliko značenje za psihičko sazrijevanje djeteta. Govor pridonosi razvoju djeteta kao socijalnog, emocionalnog i intelektualnog bića. Razvojem govora sve jasnije se izražavaju dječje emocije i njegov intelektualni napredak. Komunikacija predstavlja složen i trajan proces koji pored verbalnih ima i mnogo neverbalnih komponenti koje spadaju u područje ekspresije (grimase, mimika, plač, uzdisanje), a koje su značajne za analizu komunikacije kod djece predškolske dobi. Govor je u izravnoj vezi s akcijom i dijete spoznaje svijet oko sebe djelujući na njega.

Razvoj govora djeteta u 3. i 4. godini

Očekuje se da dijete uredne razvojne dobi između treće i četvrte godine života može:

- izreći svoje ime i prezime
- služiti se rečenicama od četiri riječi
- u govoru upotrebljavati perfekt i futur
- postavljati pitanja koristeći upitne zamjenice (zašto, kada, što, tko).

Pojam zakašnjelog govorno-jezičnog razvoja odnosi se na djecu u dobi od dvije do četiri godine, koja su urednog motoričkog i spoznajnog razvoja, a koja pokazuju neke od navedenih

teškoća:

- kasno progovaranje
- spor i nedostatan prirast broja riječi
- teškoće u razumijevanju verbalne poruke
- teškoće u razumijevanju pitanja.

Kod djeteta zakašnjelog govorno-jezičnog razvoja najčešće dolazi do povlačenja i nesudjelovanja u igri s vršnjacima, posebno u simboličkim igrama koje zahtijevaju verbalnu interakciju. Dijete ne pokazuje interes za slušanje priča, pjevanje pjesmica bez i uz pratnju instrumenata, scenske igre. Nesigurno je u sebe i svoje mogućnosti, što uzrokuje tugu i osjećaj nepripadnosti skupini unutar odgojno-obrazovnog konteksta. Takvo dijete treba svakodnevno ohrabrivati, verbalno mu se obraćati na razumljiv način, koristeći jednostavan rječnik.

Što je Baby signs?

Baby signs je niz jednostavnih gesta koje bebe i mala djeca mogu koristiti kako bi komunicirali o stvarima koje još ne znaju izreći (Acredolo, L. 2006.). To je vrlo jednostavan način poticanja komunikacije i dijeljenja unutarnjeg svijeta između roditelja i beba prije nego što progovore (Stern, prema Acredolo i Goodwyn, 2010.). Doktorice Acredolo i Goodwyn na kalifornijskom sveučilištu otkrile su kako pomoći dje-

ci i roditeljima da komuniciraju znakovima kad svoje misli i želje ne mogu izraziti riječima. Dvadeset godina su provodile istraživanje o korištenju znakovnog govora s bebama urednog razvoja. Došle su do zaključka da znakovni jezik pomaže razvoju govora i inteligencije kod djece. Korištenjem znakova poboljšavaju se neurološke veze, jer slika koju dijete vidi i znak za istu ojačavaju veze u mozgu između predmeta koje vidi i riječi koje govorimo.

Razvoj govora pomoću Baby signs programa

U skupinu nam je početkom pedagoške godine došao trogodišnji dječak koji nije govorio. Dječak je razumio govor odraslih i vršnjaka i reagirao na njega, ali svoje želje i potrebe nije mogao verbalno izraziti. Gestikulacija mu je bila slabo razvijena u smislu da bi odgajateljici samo rukom pokazao smjer u kojem se nalazi ono što želi. Potrebu za tekućinom izražavao je na način da pokaže čašu ili je uzme i doneše do odgajateljice, kod fizioloških potreba samostalno bi odlazio u toalet, a ako bi mu trebala pomoć kod skidanja ili oblačenja samo bi stao pored odgajateljice. Teško izgovarajući, rijetko bi koristio riječi 'da' i 'ne' u komunikaciji. Zabrinutost roditelja te nemogućnost

djetetove komunikacije s odgajateljima i vršnjacima, ponukali su nas na traženje rješenja. Nemogućnost verbalne komunikacije utjecala je na djetetov emocionalni i socijalni razvoj. Bilo je žalosno, nesigurno i nesretno. Djeca u skupini su ga prihvatila, ali ne kao vršnjaka i nekog njima ravnog, već kao 'malog' i nekog kome treba stalna pomoć u svemu. Kod njih je to bilo pozitivno zbog razvoja empatije i potrebe za pomoći slabijima i manjima, ali kod djeteta je izazivalo frustraciju, nezadovoljstvo, gubitak identiteta. Vrtić je u suradnji s *Baby signs centrom* organizirao edukaciju za odgajatelje na kojoj sam sudjelovala. Nakon dogovora s kolegicom odgajateljicom, savjetovanja sa sustručnjacima i individualnog razgovora s roditeljima, krenuli smo s primjenom *Baby signs* programa u svakodnevnom radu. Isprva je to bio individualni rad s djetetom pomoću slikovnog materijala. Izradila sam fotografije životinja, koje sam pokazivala dječaku pritom pokazujući znak i izgovarajući ime životinje. Počeli smo s pet fotografija, odnosno pet znakova odjednom. Dječak je prepoznao životinje i kako bih istodobno izgovarala i pokazivala znak za određenu životinju, on bi ih prstom pokazivao na fotografijama. Kod mačke glasao se s 'mi', kod psa s 'va', a na fotografiju lava je proizvodio zvuk rezanja. Poslije nekoliko uzastopnih ponavljanja dječak je pokazivao znakove životinja, pa sam postupno povećavala broj fotografija i znakova. Kad bih mu pokazala fotografiju i izgovorila ime životinje, on bi samostalno pokazao naučeni znak za tu životinju. Nakon tjedan dana samostalno je uzimao fotografije i pokazivao znak za svaku određenu životinju, što je zainteresiralo i ostalu djecu i potaknulo želju za učenjem znakova. Od individualnog rada s dječakom formirao se rad s manjom skupinom djece koja su tražila znak za slike, predmete i pojave koji su im u danom trenutku zaokupljali pažnju. To je pojačavalo dječakov interes za komunikacijom putem *Baby signs* znakova. Budući da je pozitivno reagirao na znakovni jezik putem fotografija, počeli smo koristiti

znakove kroz svakodnevne aktivnosti (za vrijeme dnevnih obroka, zadovoljavanje fizioloških potreba, izražavanje emocionalnih stanja, u igri). Pomoću znakovnog jezika ponavljali smo već naučene pjesmice i brojalice poput: 'Kad si sretan', 'Medo Brundo', 'Boc boc', 'Išo medo', 'Mali pauk', 'Iš iš iš', 'Eci peci pec'. Trudili smo se *Baby signs* znakove koristiti u svim prirodnim situacijama, a dječak ih je na taj način ponavljao te potom i sam počeo koristiti.

Rezultati i zaključak

Nakon provedbe *Baby signs* programa uočava se napredak u djetetovom socio-emocionalnom i govorno-jezičnom razvoju. Kroz svakodnevna opažanja primijetila sam da je vedriji i veseliji, uključuje se u sve oblike igre, pa i simboličku u kojoj je bila izražena verbalna komunikacija. Pokušava izgovarati riječi, te sve više sudjeluje u glazbenim aktivnostima, čitanju slikovnica i prepričavanju slikopriča, što je prije izbjegavao. U cijelom postupku bila je vrlo važna suradnja s majkom. Svakodnevno sam s njom izmjenjivala informacije o novim znakovima koje bismo radili toga dana kako bi ih i ona mogla raditi s djetetom kod kuće, o tome što i koliko je dijete usvojilo i na čemu trebamo još poraditi. Zanimljiv je podatak kako većina roditelja prije upoznavanja s *Baby signs* programom smatra da program nije dobar i da će samo usporediti normalan govorno-jezični razvoj djeteta. U ovom primjeru, kao i u primjeru rada s djecom u jasličkim skupinama u našem vrtiću, definitivno se pokazao kao velika pomoć u komunikaciji i samom napretku govorno-jezičnog razvoja djece.

Literatura:

1. Acredolo, L. i Goodwyn, S.: *Znakovni jezik za bebe*, Bebi signum, 2010., Zagreb
2. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Tambić, M., Ivanković I., Mance V., Mesec I., Gugo Crevar N.: *Kako dijete govori? Razvoj govora i jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi*, Planet Zoe, 2010., Zagreb
3. Starc, B., Čudina Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M.: *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi*, Golden marketing - Tehnička knjiga, 2004., Zagreb

Jesti

Piti

Još

Kornjača

Pas

Boli

istražujemo i stvaramo